

Plan Rozwoju Gospodarki Wodą na Terenach Wiejskich na Lata 2023–2026

Lokalne Partnerstwo na rzecz Wody

Powiat Lubaczowski

KRAJOWY
PLAN
ODBUDOWY

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

Grudzień 2025

Podstawa i zakres aktualizacji dokumentu.

Niniejsza publikacja pn.: „Plan rozwoju gospodarki wodą na terenach wiejskich na lata 2023–2026” stanowi rezultat przedsięwzięcia pt. „Aktywizacja mieszkańców z obszarów wiejskich w formie Lokalnych Partnerstw Wodnych z województwa podkarpackiego w zakresie działań wpływających na poprawę gospodarki wodnej na terenach rolnych lub leśnych w ramach obszaru A inwestycji planu rozwojowego B3.3.1 »Inwestycje w zwiększenie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich« wynikający z realizacji przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Zakres informacji zawartych w dokumencie jest wynikiem przeprowadzonych zagranicznych wyjazdów studyjnych oraz zgłoszeń uczestników tych wyjazdów w zakresie:

- identyfikowanych problemów w gospodarowaniu wodami na obszarach wiejskich;
- planowanych do podjęcia działań ukierunkowanych na poprawę gospodarki wodnej w obszarze.

Ogólna Charakterystyka Powiatu

Powiat lubaczowski, położony w województwie podkarpackim, stanowi jeden z 21 powiatów ziemskich tego regionu. Jest to powiat o największym obszarze w województwie – zajmuje 1 308,37 km², co stanowi 7,3% powierzchni województwa podkarpackiego[1]. Administratorem powiatu jest miasto Lubaczów, położone 81 km na wschód od Rzeszowa, stolicy województwa.

Demografia i Struktura Ludności

Powiat zamieszkuje 52 565 osób (stan na grudzień 2023), plasując się na 19. miejscu pod względem liczby ludności w województwie[2]. Gęstość zaludnienia wynosi 43,7 osób/km², co wskazuje na charakter raczej wiejski regionu. Rozkład ludności na terenie powiatu jest zróżnicowany:

Gmina/Miasto	Powierzchnia (km ²)	Ludność (2023)
Lubaczów (miasto)	25,73	11 313
Lubaczów (gmina wiejska)	202,86	8 928
Narol	203,58	7 530
Cieszanów	219,35	6 738
Oleszyce	151,82	6 083
Horyniec-Zdrój	203,10	4 333
Stary Dzików	155,77	4 018
Wielkie Oczy	146,50	3 682

Table 1: Struktura administracyjna i ludnościowa powiatu lubaczowskiego

Położenie Geograficzne

Powiat lubaczowski położony jest w południowo-wschodniej Polsce, na granicy z Ukrainą, w regionie Przemyskim. Stanowi to najdalej wysunięty na wschód powiat województwa podkarpackiego. Powiat graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- Powiat jarosławski (na zachodzie)
- Powiat przeworski (na zachodzie i północnym wschodzie)
- Powiat biłgorajski (na północy)
- Powiat tomaszowski (na północnym wschodzie)

- Obwód lwowski – Ukraina (na wschodzie)

Historycznie powiat należy do ziemi bełskiej Rusi Czerwonej, na granicy z ziemią przemyską. Historia administracyjna powiatu sięga czasów XIX wieku – w latach 1856–1866 i 1954–1961 na terenie obecnych powiatów jarosławskiego, przemyskiego i lubaczowskiego istniał powiat radymniański z siedzibą w Radymnie[3]. Obecna struktura powiatu została utworzona 1 stycznia 1999 roku w wyniku reformy administracyjnej.

Charakterystyka Rolnictwa

Struktura i Zasoby Rolnicze

Powiat lubaczowski posiada znaczną bazę rolniczą, będącą istotnym elementem gospodarki lokalnej. Charakterystycznym dla powiatu jest dominacja małych i średnich gospodarstw rodzinnych, stanowiących podstawę produkcji rolniczej regionu.

Użytki Rolne

Strukturę użytków rolnych powiatu stanowią:

- Grunty orne (pola uprawne)
- Łąki i pastwiska
- Sady i plantacje
- Pozostałe użytki rolne

Użytki rolne stanowią znaczny procent ogólnej powierzchni powiatu, przy czym grunty leśne zajmują również istotną część terenu, wspierając funkcje ekologiczne i gospodarcze regionu[4].

Główne Kierunki Produkcji

Rolnictwo w powiecie lubaczowskim opiera się głównie na:

1. Produkcji zbóż (pszenica, pszenżyto, jęczmień)
2. Uprawie roślin bobowatych (groch, bobik, łubin)
3. Hodowli zwierząt (bydło, owce, drób)
4. Produkcji mleka i przetworów mlecznych
5. Uprawie ziemniaków

Warunki glebowo-klimatyczne powiatu, choć niesłychanie zróżnicowane, sprzyjają głównie produkcji roślin zaadaptowanych do klimatu umiarkowanego z tendencją kontynentalną. Średnie opady oraz rozkład temperatur na terenie powiatu wymagają stosowania odpowiednich technologii uprawy.

Charakterystyka Partnerstwa

Struktura Partnerstw Lokalnych

Powiat lubaczowski, jako region o silnych tradycjach samorządno-wspólnotowych, posiada rozwiniętą sieć partnerstw działających na rzecz rozwoju lokalnego. Partnerstwa funkcjonują na kilku poziomach:

- Poziom gminny – gdzie działają gminne spółki wodne i spółdzielnie
- Poziom powiatowy – forum dialog między samorządami i interesariuszami
- Poziom wojewódzki – współpraca z instytucjami regionalnymi
- Poziom międzynarodowy – partnerstwa z regionami przygranicznym, szczególnie z Ukrainą

Rola Organizacji Społecznych

Na terenie powiatu działają liczne organizacje pozarządowe zaangażowane w:

1. Ochronę środowiska naturalnego
2. Promocję zrównoważonego rozwoju
3. Wspieranie rolnictwa ekologicznego
4. Edukację społeczną w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi

Lokalne Partnerstwo na rzecz Wody

Cel i Zakres Działalności

Lokalne Partnerstwo na rzecz Wody stanowi forum współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami (stakeholderami) zajmującymi się gospodarką wodną na terenie powiatu lubaczowskiego. Partnerstwo obejmuje:

- Samorządy gminne i powiatowe
- Zarządców wód (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie)
- Dostawców usług wodociągowych i kanalizacyjnych
- Organizacje ochrony środowiska
- Rolników i przedsiębiorców zależnych od zasobów wodnych
- Instytucje badawcze i edukacyjne
- Mieszkańcy obszarów wiejskich

Główne Zadania Partnerstwa

Partnerstwo na rzecz Wody realizuje następujące funkcje:

1. Opracowanie i wdrażanie planów zarządzania zasobami wodami
2. Monitorowanie jakości wód powierzchniowych i podziemnych
3. Koordynacja działań adaptacyjnych do zmian klimatu
4. Promocja efektywności użytkowania wody
5. Edukacja społeczna w zakresie ochrony zasobów wodnych
6. Wsparcie dla inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych

Infrastruktura Wodociągowa i Kanalizacyjna

Na terenie powiatu operacyjnym podmiotem w zakresie dostaw wody i odbioru ścieków jest Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Mokrzczy, stanowiący jednoosobową spółkę Gminy Lubaczów z 100% udziałem gminy[5]. Spółka rozpoczęła działalność w 2018 roku.

Diagnoza Zasobów Wodnych

Ogólna Ocena Zasobów

Powiat lubaczowski dysponuje bogatymi zasobami wodnymi zarówno powierzchniowymi, jak i podziemnymi. Zasoby te stanowią strategiczny element potencjału gospodarczego i ekologicznego regionu.

Wody Powierzchniowe

Sieć hydrologiczna powiatu formuje się wokół kilku głównych rzek:

1. Rzeka San – główny ciąg wodny, będący reką bezpośrednio w województwie
2. Lubaczówka – główny dopływ rzeki San
3. Sołotwa – prawy dopływ Lubaczówki
4. Przerwa – prawy dopływ Lubaczówki
5. Zamiła – lewy dopływ Lubaczówki
6. Młaga – lewy dopływ Lubaczówki
7. Liczne potoki bezimienne

Wody powierzchniowe dzielą teren powiatu na część wschodnią i zachodnią. Część wschodnia rozcięta jest na trzy części o kierunku równoleżnikowym przez trzy największe doliny rzek[6].

Przepływy i Zasoby Wodne Rzek

W profilu wodowskazowym poniżej miasta Lubaczów, zasoby wodne rzeki Lubaczówki wynoszą około 109,4 mln m³ rocznie[7]. Podczas wysokich stanów wód, wody Lubaczówki zalewają doliny między Lubaczowem a przylegającymi wioskami.

Wody Podziemne

Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 428

Na terenie powiatu, szczególnie w jego zachodniej części, znajduje się fragment czwartorzędowego zbiornika wód podziemnych oznaczonego jako GZWP nr 428, określanego potocznie jako „Dolina Kopalna Biłgoraj – Lubaczów”[8]. Zbiornik ten stanowi jedno z największych skumulowań wód podziemnych w regionie.

Parametry Hydrologiczne GZWP nr 428

Parametr	Wartość
Zasoby dyspozycyjne wody	76 200 m ³ /dobę
Powierzchnia zbiornika	290 km ²
Powierzchnia ze strefą ochronną	489 km ²
Długość zbiornika (wg obrysów)	~85 km
Średnia szerokość zbiornika	2,5 km
Moduł zasobów dyspozycyjnych	3,04 l/s/km ²
Pobór wody w 1994 roku	15 775 m ³ /dobę

Table 2: Parametry hydrologiczne Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 428

Zbiornik rozpoczyna się na południe od Frampola i ciągnąc się łukiem od północnego-zachodu na południowy-wschód, za Lubaczowem skręca w kierunku zachodnim, pozostawiając po północnej stronie miasto Oleszyce i wchodzi w kompleksy leśne koło wsi Sucha Wola[9].

Warunki Hydrogeologiczne

Wody podziemne w obrębie powiatu ludzkiego wykazują zróżnicowaną głębokość zalegania w zależności od położenia terenu:

- Na terasie zalewowej (terenach zalewowych) – głębokość wód gruntowych: 1,0–2,5 m
- Na terasie nadzalewowej (tereny poza zalewami) – głębokość wód gruntowych: 4,0–7,0 m

Warunki wodne związane są bezpośrednio z poziomem wód czwartorzędowych, które stanowią główne źródło zasobów podziemnych[10].

Ochrona Zasobów Wodnych

Warunki hydrologiczne GZWP nr 428 zostały zatwierdzone decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa – znak: KDH 1/0134/6018/97 z dnia 19 lutego 1997 roku. Dokumentacja hydrologiczna zbiornika została opracowana przez Krakowskie Przedsiębiorstwo Geologiczne „Progeo” wg stanu na marzec 1996 roku[11].

Zbiornik na większości obszaru charakteryzuje się słabą izolacyjnością wód podziemnych od powierzchni terenu i z tego względu wymaga ustalenia strefy ochronnej. Podstawowym kryterium dla wyznaczenia strefy ochronnej jest przedział czasowy przepływu wody w gruncie – zarówno poziomy, jak i pionowy.

Identyfikacja Potrzeb i Problemów w Zakresie Gospodarki Wodnej

Zagadnienia Strategiczne

Gospodarka wodna powiatu lubaczowskiego stoi przed szeregiem wyzwań wymagających skoordynowanych działań na poziomie lokalnym, powiatowym i wojewódzkim.

Potrzeby w Zakresie Infrastruktury Wodociągowej i Kanalizacyjnej

1. Rozbudowa sieci wodociągowych – szczególnie na terenach wiejskich o niskim stopniu skanalizowania
2. Modernizacja istniejących ujęć wody – SUW Mokrzyca, SUW Szczutków, SUW Wólka Krowicka
3. Budowa nowych systemów oczyszczania ścieków dla gmin pozbawionych infrastruktury kanalizacyjnej
4. Zmniejszenie ubytku wody w sieciach (redukcja strat technicznych)
5. Inwestycje w technologie oszczędzające wodę

Problemy Środowiskowe

- Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych spowodowane działalnością rolniczą (nadmiar azotu, fosforu)
- Zagrożenia dla jakości wód ze źródeł punktowych (ścieki komunalne, odpady przemysłowe)
- Niski stopień oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych na terenie rozproszonych siedlisk wiejskich
- Degradacja terenów zalewowych i niskiego obiegów hydrologicznych

- Wpływ zmian klimatycznych na nierównomierny rozkład opadów i przepływów

Bariery Ekonomiczne i Finansowe

1. Wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych w stosunku do dochodów lokalnych
2. Ograniczone źródła finansowania z budżetów gminnych i powiatowych
3. Wydatki na utrzymanie i remontowanie istniejącej infrastruktury
4. Konieczność wsparcia ze strony środków unijnych i rządowych

Wyzwania Organizacyjne

- Koordynacja działań między wieloma interesariuszami
- Konieczność harmonizacji planów wodnych z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej (2000/60/WE)
- Edukacja społeczna w zakresie racjonalnego użytkowania wody
- Wdrożenie nowych technologii w monitoringu zasobów wodnych

Środowisko

Stan Środowiska Naturalnego

Powiat lubaczowski posiada znaczący potencjał przyrodniczy, który wymaga zrównoważonego wykorzystania i ochrony. Środowisko przyrodnicze powiatu charakteryzuje się dużą różnorodnością ekosystemów.

Lasy i Zieleń Naturalna

Grunty leśne zajmują istotną część terenu powiatu, wspierając funkcje ekologiczne, gospodarcze i rekreacyjne. Lasy powiatu stanowią część większych kompleksów leśnych województwa podkarpackiego, zawierając siedliska chronione na szczeblu unijnym.

Zagrożenia Środowiskowe

1. Presja rolnicza – intensyfikacja produkcji rolnej prowadząca do utraty bioróżnorodności
2. Zmiany klimatyczne – wpływ na rozkład opadów, częstość ekstremów pogodowych
3. Uśmiecienie terenów wiejskich – niedostateczne systemy selektywnego zbierania odpadów
4. Zagrożenie dla fauny – fragmentacja siedlisk, presja łowiecka
5. Erozja gleb – szczególnie na stokach wzgórz

Zadania Ochronne

- Wdrażanie zasad gospodarki zrównoważonej na terenach chronionych
- Monitoring biodywersyfikacji
- Renaturyzacja terenów zdegradowanych
- Powiększenie udziału leśnictwa ekologicznego
- Realizacja Planu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubaczowskiego

Zestawienie Zbiorcze Inwestycji

Działanie	Opis	Koszt (netto)
Kanalizacja sanitarna	Budowa i rozbudowa sieci w rozproszonej zabudowie wiejskiej	8 500 000 zł
Przydomowe oczyszczalnie	Oczyszczalnie przydomowe dla 1 200 nieruchomości	7 200 000 zł
Infrastruktura wodociągowa	Modernizacja ujęć, wymiana azbestu, rozbudowa sieci	6 800 000 zł
Zbiorniki retencji	Budowa zbiorników małej retencji w dolinach	2 400 000 zł
Modernizacja oczyszczalni	Dostosowanie do nowych norm (N, P)	1 900 000 zł
Program edukacyjny	Szkolenia rolników, monitoring jakości wody	800 000 zł
Infrastruktura towarzysząca	Pompy, przepompownie, obwody, ujęcia	700 000 zł
Studium i monitoring	Studium źródeł wody, monitoring GZWP nr 428	600 000 zł
RAZEM	Łączna wartość inwestycji w powiecie	28 500 000 zł

Inwestycje łącznie 28,5 mln zł netto obejmują kompleksową modernizację infrastruktury wodno-kanalizacyjnej powiatu lubaczowskiego. Największe nakłady to kanalizacja (8,5 mln zł), przydomowe oczyszczalnie (7,2 mln zł) i infrastruktura wodociągowa (6,8 mln zł), stanowiące razem 78% całych inwestycji.

Rozkład Inwestycji wg Gmin

Gmina Lubaczów (wiejska)

Działanie	Opis	Koszt (netto)
Kanalizacja	Skanalizowanie 23 sołectw: Lisie Jamy, Dąbrowa, Piastowo, Szczutków (2,1 mln KPO)	2 500 000 zł
Przydomowe OŚ	Oczyszczalnie dla 380 nieruchomości (PROW I.10.10)	2 280 000 zł
Wodociągi	Modernizacja ujęcia, wymiana azbestu, sieci (7,6 mln EU)	2 100 000 zł
Retencja	Zbiorniki w dolinach Lubaczówki i Sołotwy	700 000 zł
RAZEM	Suma dla gminy	7 580 000 zł

Gmina Lubaczów, największa pod względem powierzchni (202,86 km²) i liczby sołectw (23), wymaga inwestycji wartości 7,58 mln zł. Głównym projektem jest skanalizowanie rozproszonej zabudowy wiejskiej wspierane z KPO (2,1 mln zł) i modernizacja wodociągów (2,1 mln zł unijnych z PROW).

Gmina Cieszanów

Działanie	Opis	Koszt (netto)
Kanalizacja	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na wsiach Cieszanowa	1 800 000 zł
Przydomowe OŚ	Oczyszczalnie dla 220 nieruchomości (PROW)	1 320 000 zł
Wodociągi	Modernizacja ujęć i sieci	1 100 000 zł
RAZEM	Suma dla gminy	4 220 000 zł

Pozostałe Gminy (Oleszyce, Narol, Horyniec-Zdrój, Stary Dzików, Wielkie Oczy)

Gmina	Główne Działania	Koszt (netto)
Oleszyce (m-w)	Kanalizacja, OŚ przydomowe, wodociągi	3 630 000 zł
Narol (m-w)	Kanalizacja, OŚ przydomowe, wodociągi	3 250 000 zł
Horyniec-Zdrój	Infrastruktura uzdrowiska, OŚ, wody mineralne	2 800 000 zł
Stary Dzików / Wielkie Oczy	Kanalizacja, OŚ, wodociągi, retencja	4 600 000 zł
RAZEM	Suma dla pozostałych gmin	14 280 000 zł

Podsumowanie Finansowe

Gmina	Kanalizacja	Przydomowe OŚ	Wodociągi	Razem
Lubaczów (wiejska) mln zł	2,5 mln zł	2,28 mln zł	2,1 mln zł	7,58 mln zł
Cieszanów mln zł	1,8 mln zł	1,32 mln zł	1,1 mln zł	4,22 mln zł
Oleszyce mln zł	1,6 mln zł	1,08 mln zł	0,95 mln zł	3,63 mln zł
Narol mln zł	1,5 mln zł	0,9 mln zł	0,85 mln zł	3,25 mln zł
Stary Dzików / Wielkie Oczy mln zł	2,2 mln zł	1,2 mln zł	1,2 mln zł	4,6 mln zł
Lubaczów (miasto) mln zł	0 mln zł	0,4 mln zł	1,5 mln zł	1,9 mln zł
Razem mln zł	10,8 mln zł	7,78 mln zł	8,5 mln zł	28,5 mln zł

Źródła Finansowania

Montaż Finansowy

Źródło Finansowania	Kwota (mln zł)	Procent (%)
PROW / Plan Strategiczny WPR	5.4	19
KPO (B3.1.1)	2.5	9
Polski Ład	12.0	42
WFOŚiGW	2.1	7
FEnIKS	3.5	12
Wkład własny gmin	3.0	11
RAZEM	28.5	100

Całkowite dofinansowanie zewnętrzne wynosi 25,5 mln zł (89% inwestycji), zaś wkład własny gmin 3,0 mln zł (11%). Głównym źródłem jest Polski Ład (42%), wspierając kanalizację i wodociągi w rozproszonej zabudowie wiejskiej.

Wskaźniki Efektywności

Oczekiwane Rezultaty

Wskaźnik	Stan Bieżący	Stan Docelowy
Skanalizowanie terenów wiejskich	64%	82%
Dostęp do wodociągów (wieś)	71%	88%
Przydomowe oczyszczalnie	28%	45%
Wyeliminowany azbest w sieciach	0%	100%
Nieruchomości przyłączone do kanalizacji	~1,800	~3,500
Zmienione przydomowe oczyszczalnie	0	~1,200
Zbiorniki małej retencji	0	8-10
Beneficjenci szkoleń rolniczych	0	500+

Inwestycje zmienią wskaźnik skanalizowania z 64% na 82% na wsi, oraz przełomą 1,2 tys. nieruchomości ze zbiorników na przydomowe oczyszczalnie.

Korzyści Społeczne i Środowiskowe

- Poprawa warunków sanitarnych dla 3 500+ nieruchomości wiejskich
- Ochrona GZWP nr 428 (76 200 m³/dobę)
- Zmniejszenie zanieczyszczenia wód gruntowych ze źródeł rozproszonych o 60-70%
- Wsparcie turystyki zdrowotniczej w Horyńcu-Zdrój
- Edukacja rolników w zakresie gospodarki wodą
- Adaptacja do zmian klimatu poprzez zbiorniki retencji

Podsumowanie i Perspektywy

Podsumowanie

Powiat lubaczowski wymaga znaczących inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Rozproszona zabudowa wiejska (70% populacji) i niskie wskaźniki skanalizowania (64% na wsi) stwarzają ryzyko zanieczyszczenia GZWP nr 428. Plan Rozwoju Gospodarki Wodą (28,5 mln zł netto) zmierza do kompleksowej modernizacji w latach 2025-2027.

Główne Cele

- Zwiększenie skanalizowania terenów wiejskich z 64% na 82%
- Budowa 1 200 przydomowych oczyszczalni
- Modernizacja infrastruktury wodociągowej i eliminacja azbestu
- Wdrożenie systemu małej retencji
- Edukacja 500+ rolników w zakresie gospodarki wodą

Perspektywy

- Po 2027 roku skupić się na skanalizowaniu pozostałych skupisk (18% populacji wiejskiej)
- Budowie systemu zarządzania zasobami GZWP nr 428
- Modernizacji istniejących oczyszczalni (dostosowanie do norm N, P)
- Wspieraniu turystyki zdrowotniczej w Horyńcu-Zdrój
- Integracji systemu wodno-kanalizacyjnego powiatu z miastem Lubaczów